

Meteori ali

Ne vem, je-li kdo izmed vas, mali moji čitatelji, užé slišal, da žareče kamenje in železo pada z neba doli na našo zemljo? Ako o tem še niste slišali, povedati vam hočem danes nekoliko o tej prečudnej prikazni v naravi. — Tak kamen ali železo, ki z neba pade na zemljo, imenuje se meteor ali spodnebnik. Užé v davnej preteklosti znali so ljudje, da kamenje izpod neba pada, ter so tako kamenje imeli za sveto stvar. Tudi se je užé dogodilo, da je kamenje in železo padalo na zemljo, kakor da bi deževalo. Ljudje so tako kamenje in železo nabirali in shranjevali, a Arabci si so od takega železa kovali sablje, katerim so neko izvanredno, tajno moč pripisovali, misleč, da takega človeka, ki ima sabljo od meteorovega železa, ne more nihče premagati. — Da so ljudje o tacem kamenji in železu različne stvari govorili in mu vsakoršne zlé poméne pripisovali, to je naravno, ker si takrat ljudje še niso znali takih prikazni razložiti.

A ne smete misliti, da zdaj ne padajo več meteori na zemljo, ker jih vi znabiti še niste videli. Naša zemlja je zeló široka, a še večje in širokejše je morje, in po tako velicem in širocem svetu se meteori lahko razkropé, ter se le redko kedaj dogódi, da tudi v naši domovini kak meteor na zemljo pade. Ker učeni ljudje take čudne in redke prikazni zapisujejo, zato so tudi na drobno popisali meteor, ki je padel pri Hraščini blizu Zagreba. Hraščina je majhena vas na Hrvatskem med Sv. Ivanom in Novim Márofom ne daleč od Zagreba. Denašnja slika vam kaže to vas s padajočim meteorom. Naj vam povem nekoliko, kako se je to zgodilo. Bilo je 1751. leta (zdaj je užé tega 126 let) 25. dne meseca maja okoli seste ure

spodnebniki.

zvečera, da so vaščani v Hraščini zagledali na nebu gorečo kroglo. Krogla se je čez nekaj časa razpočila s silnim praskom in pokanjem na dva kosova, ter je z velikim gromom padla na zemljo. Na zemljo padajoč, puščala je za soboj ognjeni pas, podoben zapletenej, žarečej verigi. Na podobi vidite nad vasjo beli krog in svitel pas za njim, to je meteorov padeč, ki vam kaže, kako se je ognjena krogla razpočila in na zemljo zletela.

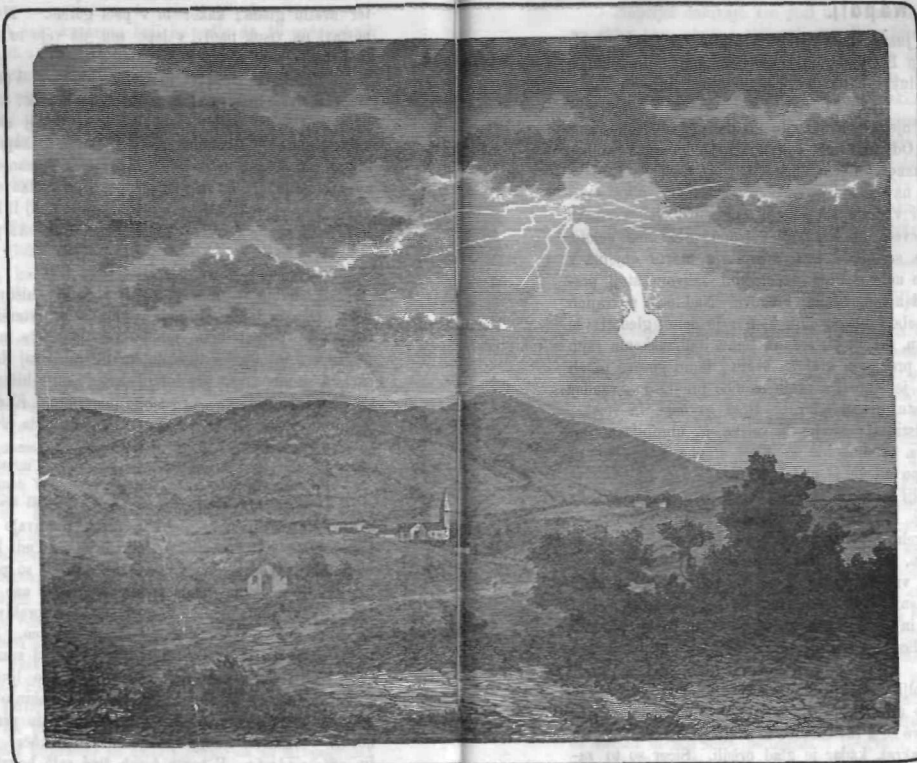
Tedanji gospod župnik v Hraščini in še nekoliko vaščanov je zapazilo, da je jeden kos te ognjene krogle padel na sosedovo njivo. Takój drugega jutra gredó na njivo, da poiščejo to prečudno kroglo, katero tudi res najdejo in ódnesó v farovž. Izkopani kos je tehtal preko 70 funtov, to je po naši novej meri preko 39 Kilogramov. Gospod župnik ga pošljejo zagrebškemu škofu, a škof ga pošlje cesarju na Dunaj, kjer ga še dandanes hranijo.

Vam otroci se to zeló čudno zdi, da tako veliki kosovi železa padajo z neba doli na našo zemljo; a kaj porečete k temu, ako vam povem, da jih je padlo še mnogo večjih in težjih. V Alzaciji je padel s strašnim praskom meteor, ki je tehtal 260 funtov (145 Kilogramov), a 1803. leta je padlo v Normandiji do tri tisoč kosov železa, med katerim je največji kos tehtal 17 funtov (9 Kilogramov).

Padajoči meteori so naredili tudi užé mnogo nesreče, ker so zažgali slannate

strehe in so tudi kacega človeka ubili, kakor se je to zgodilo 1650. leta v Milanu, kjer je meteor ubil nekega frančiskana in nekoliko pomorščakov na morji.

V južnej Ameriki so dobili pri nekem kovači velik kos meteorovega železa, ki je tehtal do 1500 funtov (840 Kilogramov), katerega je kovač rabil za nákovalo.

Ljudje kupujejo meteore za drage denarje in je hranijo v prirodoslovnih zbirkah. Kdorkoli je kak meteor užé videl, čuditi se je moral, ako je pomislil, kako daleč je nekđaj tak kamen potoval po nebeskem svodu, kjer nij bilo še nikoli kacega človeka, a zdaj mirno počiva v kakej zbirki med drugimi rudami. Učénjaki meteore brusijo in krójiijo na najmanjše kosce, ter je primerjajo z drugimi rudami; zatorej zdaj užé tudi vedó, iz česa obstojé in od kod da pridejo.

Napolj.

Napolj je glavno mesto južne Italije, ter šteje preko 400.000 prebivalcev; za Londonom, Parizom in Petrogradom je tedaj Napolj najljudnatejše mesto v Evropi. Poteza se v polukrogu ob morskej luki med hribom Vezuviem in Posilippom.

Najlepši razgled na mesto, njegovo okolico in na morje je z samostana, dve pičli uri hodá od Napolja. Od tod vidiš v najkrásnejših barvah mnogo različnih stvari, vse v divnej jasnosti in natančnosti. Tu vzkipeva k višku pepelasti oblak Vezuvijev, tam na vzhodu obkrožéva obzor pojas gorá Apenninskih, pokritih z lesovi in gaji v prelepem zelenji, tu zopet venča vinska trta nizko pogorje spajajoč je s cvetnimi livadami v jedno prekrasno celoto. Prijazne vile in veličastne stavbe se bliščé izza drevja, a mesto objema v podobi polumeseca temno-modro nebo. Pred napoljskim zalivom stoji prekrasen otok Ischia in divji Kapri z razrovanimi bregovi. Nad celo pokrajino je razpeto lepo modro in jasno nebo; blagor mu, komur je dano, gledati vse to; morda ga nij kraja na svetu, ki bi bil jednak temu italijanskemu raj. Kdor je samo jedenkrat videl ta prekrasni kraj na svetu, temu gotovo nikoli več ne izgine iz spomina. Da-si je Napolj s svojo okolico prekrasen, vendar so nekateri deli v notranjem mestu precej odurni. Hiše so ozke in visoke, nekatere imajo celó po osem nadstropij; strehe so nizke in obrobljene, na nekaterih rastó cvetice in grmovja. Večina hiš so stare stavbe z neokusnim lepotičjem. Ulice so ozke, tlak po ulicah je obdelana lava.

Jedina široka ulica v Napolji je ulica Toledo, dolga polu ure hodá; tu je vzlasti o pustu vse črno ljudij. Najkrásnejša poslopja stojé na morskem obrežji, koder se tudi najrajše sprehajajo Napolitanci. A tudi ostale ulice so jako žive, povsod kraljuje veselost, ker napoljski prebivalci ne poznajo skoraj nobene žalosti. Povsod je slišati vriš in hrup; pevci, pripovedovalci, kričači in igralci ugajajo povsod svoj glasni posel. Dá, še celó vsi rokodelci delajo zunaj pred hišo; peče, kuha, jé in pije se pod milim nebom. Neprenehoma drdrajo jednovprežni vozički po ulicah, in da-si so vozniki zeló urni, pripetí se le malokedaj kaka nesreča.

Posebna vrsta ljudij v Napolji so lazzaroni, to so ljudje brez dóma in stalnega opravila; imetka nemalega, cele noči prespé na golem tlaku ali na prgišči slame na ulicah; živé se z zaslužkom, ki si ga pridobé kot posli, nosači in dninarji; delajo samo takrat, kadar je glad prisíli. Sicer so to zanesljivi ljudjé in si ne obdržé tujih stvari, a vendar se dájó za plačilo najemati k tatvinam in umorom. Oblačijo se zeló siromašno: na prsih odprta srajca in kratke nogavice; glave ne pokrivajo nikdar in obutev jim je neznana reč. Vseh lazzaronijev štejejo v Napolji blizu do 60 tisoč.